

Onderwerp

Voortgang programma Nieuwe Natuur in Flevoland

Registratienummer

1493178

Datum

28 mei 2013

Auteur

H. Koning

Afdeling/Bureau

CP

Doel van deze mededeling:

U informeren over de voortgang in de voorbereiding van het programma Nieuwe Natuur in Flevoland

Toezegging/motie/amendement:

Motie 20 maart 2013 Open planproces Nieuwe Natuur in Flevoland

Inleiding:

Op 20 maart 2013 hebben Provinciale Staten van Flevoland een motie aangenomen, waarin aan Gedeputeerde Staten wordt verzocht een programma Nieuwe Natuur in Flevoland te realiseren. De verbindingsfunctie van het Oostvaarderswold wordt als provinciale inzet losgelaten. In het programma Nieuwe Natuur ligt de nadruk op natuurontwikkeling dichtbij grotere stedelijke concentraties. Het gaat om een verbetering van de groene kwaliteit van Flevoland, waarbij wordt gekeken naar de vier kijkrichtingen van het Planbureau voor de Leefomgeving (Pbl) die dhr. Bekker in zijn advies noemt: vitale, beleefbare, functionele en inpasbare natuur. Totdat dit programma is ontwikkeld, zal een moratorium in acht worden genomen.

Mededeling:

De afgelopen periode is gebruikt om de gesprekken met de gebiedspartijen, zoals gemeenten en terreinbeherende organisaties, over het programma Nieuwe natuur in Flevoland voor te bereiden. Deze gesprekken zijn inmiddels gestart en zullen tot begin juni plaatsvinden. De tot dusverre gevoerde gesprekken verlopen constructief en ondersteunen de hieronder beschreven lijn. Tevens heeft overleg met het Rijk (DG Natuur van het ministerie van EZ) plaatsgevonden. De uitkomsten van de gesprekken zullen worden gebruikt in het op te stellen Plan van Aanpak dat voor 1 juli 2013 zal worden aangeboden. Ten behoeve van deze gesprekken wordt het onderstaande als leidraad gehanteerd.

Het programma Nieuwe Natuur zal via een open planproces tot stand komen. Waar bij het project Oostvaarderswold werd gewerkt vanuit de visie die Rijk en provincie hadden, is het nu de bedoeling om als provincie vooral een regisserende rol te hebben. Initiatieven moeten vanuit het gebied zelf komen. De terreinbeherende organisaties, de Flevolandse gemeenten en ondernemers moeten zelf vitale coalities tot stand brengen die plannen uitwerken die op draagvlak kunnen rekenen. Die plannen worden vervolgens getoetst.

In het gebied van het Oostvaarderswold is 780 ha grond verworven. Daarnaast ligt in dit gebied reeds de Grote Trap (168 ha), die reeds eigendom was van Staatsbosbeheer en een natuurbestemming heeft. Van de 948 ha in deze zone is op dit moment 132 ha in eigendom van de provincie, 477 ha van Flevolandschap en 171+168 ha van Staatsbosbeheer. Daarnaast heeft de provincie Flevoland 116 ha ruilgronden verworven. Voor het programma Nieuwe Natuur is daarmee in beginsel $780 + 116 = 896$ ha beschikbaar. Echter, uit de opbrengst van de ruilgronden moet nog een ILG-afwikkeling plaatsvinden. In totaal is 365 ha aangekocht in het kader van natuurcompensatie, waarvoor privaatrechtelijke verplichtingen zijn aangegaan. Een deel hiervan (115 ha) is locatiegebonden, omdat het kiekendief-foeragegebied betreft. Het vorenstaande betekent dat de ambities voor het

Openbaarheid

Passief openbaar

Portefeuillehouder

Appelman, J.N.J.

Ter kennisname aan PS en burgerleden

Mededeling

Bladnummer

2

Documentnummer

1493178

programma Nieuwe Natuur begrensd zijn. Daarnaast is de juridische en financiële situatie die de afgelopen jaren is ontstaan complex te noemen. Er is niet één partij die volledige zeggenschap heeft. Dat leidt tot de overtuiging dat het programma de beste kans van slagen heeft als de genoemde partijen het programma samen vullen en projectideeën wegen op basis van een door de provincie en de terreinbeherende organisaties gedragen beoordelingskader. Helder is dat in alle gevallen voor projectideeën draagvlak moet worden verkregen van de partijen die grond in eigendom hebben: Flevolandschap, Staatsbosbeheer en provincie Flevoland.

Het Oostvaarderswold was bedoeld als robuuste verbinding tussen Oostvaardersplassen en Horsterwold, die ook van recreatieve betekenis was voor de sterk groeiende stad Almere. Hoewel de ambitie om grote grazers de mogelijkheid te geven te migreren wordt losgelaten (tenzij het Rijk op enig moment besluit die ambitie te willen realiseren) ligt het wel voor de hand dat in het programma Nieuwe Natuur een sterk accent op de stedelijke ontwikkeling van Almere inclusief recreatief uitloopgebied blijft liggen. Daarbij wordt opgemerkt dat momenteel al € 11,5 mln wordt geïnvesteerd in de kwaliteit van het Kotterbos en Horsterwold. Daarnaast moet het programma ruimte bieden om ook elders in de provincie Flevoland nieuwe natuur te ontwikkelen. De kansen die we met het programma Nieuwe Natuur in Flevoland samen creëren, moeten zowel geografisch als naar kijkrichting voor alle betrokkenen iets kunnen opleveren.

Het beoordelen van projectideeën voor nieuwe natuur moet plaatsvinden in de context van hoe we de bestaande natuur in Flevoland waarderen. Waar vinden we toevoegingen van nieuwe natuur belangrijk en waar minder belangrijk? En waar zijn kwaliteitsimpulsen belangrijker dan areaaluitbreiding? Hierbij zal gebruik worden gemaakt van de vier kijkrichtingen van het Pbl. Daarom zal parallel aan de voorbereiding van het programma Nieuwe Natuur een notitie over de herijking van het Flevolandse natuurbeleid worden opgesteld.

De hoofdlijnen uit de brief 'Vooruit met natuurbeleid', die staatssecretaris Dijkema op 8 maart 2013 aan de Tweede Kamer heeft gestuurd, sluiten heel goed aan bij de uitgangspunten voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland. Hierdoor ontstaat wellicht een basis voor een hernieuwde samenwerking waarmee we het verleden kunnen afsluiten. Recent overleg met de DG Natuur en het feit dat staatssecretaris Dijkema de verkenning van Almere en Staatsbosbeheer op het Voorjaarsforum van Natuurmonumenten als uitstekend voorbeeld noemde, bevestigen dit beeld.

We willen dwarsverbanden leggen met aanpalende beleids- en financieringsinstrumenten, zoals het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid en het POP. Ook zijn crossovers met andere beleidsterreinen denkbaar. We moeten waar mogelijk kansen benutten om met het programma een zo groot mogelijke multiplier te realiseren. Slimme constructies bedenken om beheer van nieuwe natuur te organiseren en te financieren, zoals bv. het betrekken van bewonersgroepen en het toestaan van functiemenging. Toeristisch-recreatieve bedrijven en - bijvoorbeeld in Almere Oosterwold - landschapskavels kunnen ook financiële dragers zijn voor de realisatie en het beheer van natuur. Wellicht kan uit het programma ook een vorm van 'revoluerend natuurbankieren' ontstaan die ruimte creëert voor nieuwe economische activiteiten in of nabij de EHS, zoals in de randmeerzone.

De maand juni zal worden gebruikt om, mede aan de hand van de gesprekken met partners die nu worden gevoerd, de beoogde werkwijze waar nodig verder uit te schrijven en aan te vullen tot een Plan van Aanpak. Dit Plan van Aanpak wil ik in de panoramaronde op 3 juli aan u presenteren en aan u aanbieden. Als uw Staten in de vergadering van 25 september 2013 met het Plan van Aanpak instemmen, dan kan per 1 oktober een periode starten waarin het programma wordt voorbereid. De provincie vraagt dan aan de terreinbeherende organisaties, de gemeenten en de landbouwsector om projectideeën te ontwikkelen en uit te werken. De provincie geeft daarbij aan de voorkant de beoordelingscriteria mee waarlangs de projectideeën worden beoordeeld.

Mededeling

Bladnummer

3

Documentnummer

1493178

We moeten de tijd geven om de multiplier en het maatschappelijk rendement van projectideeën zo groot mogelijk te maken. De provincie kan daarbij ondersteuning bieden door een creatief proces te organiseren, elkaar kritisch te bevragen over specifieke projectideeën en, bijvoorbeeld in ateliersessies, zo rijk mogelijke ideeën tot stand te brengen en daarvoor ook draagvlak te verwerven. Bij voorkeur worden ook marktpartijen betrokken. In deze fase moet bijvoorbeeld het realiteitsgehalte van gedachten over het ruilen van gronden worden getoetst. Een risico is dat door het ruilen met 'warme grond' rondom de stad de hectares, die in beginsel in het programma beschikbaar zijn, verdampen. Het is denkbaar dat de drie grondeigenaren tussentijds op basis van de beoordelingscriteria al de meest kansrijke projectideeën uitzeven, om te voorkomen dat veel energie wordt gestoken in de uitwerking van minder kansrijke ideeën.

In maart 2014 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Het lijkt wenselijk dat de nieuwe colleges de uitgewerkte projectideeën voorleggen aan de nieuwe gemeenteraden, zodat bijvoorbeeld een besluit kan worden genomen over de prioritering van verschillend projectideeën binnen één gemeente en over cofinanciering, werk-met-werk-constructies, enz. Met het oog hierop zou 1 juli 2014 gekozen kunnen worden als datum waarop projecten bij de provincie worden ingediend. De samenwerking tussen terreinbeherende organisaties kan ertoe leiden dat partijen binnen Flevoland elkaar opzoeken om projectideeën te combineren.

Al bij het uitwerken van projectideeën moet helder zijn langs welke meetlat de ideeën gelegd worden. Er zal de komende maanden in overleg met de natuurbeheerders een beoordelingskader tot stand worden gebracht, zodanig dat een soort multicriteria-analyse ontstaat. Daarmee is op voorhand duidelijk hoe een projectidee het hoogst scoort. Uiteraard moet er wel altijd ruimte blijven voor een bestuurlijke afweging.

Dhr. Bekker heeft in zijn advies al een serie criteria benoemd die bij de afweging van plannen kunnen worden gebruikt:

- de functie ten behoeve van stadsontwikkeling en de bewoners van het stedelijk gebied
- de functie ten behoeve van recreatie, zowel dagrecreatie als verblijfsrecreatie
- de functie ten behoeve van de bevordering van biodiversiteit
- de relatie met economische ontwikkelingen in brede zin, inclusief een bijdrage aan de wervingskracht van het gebied voor economische ontwikkeling
- de relatie met de belangen van de landbouw
- de belangen van waterbeheer
- het voldoen aan juridische (compensatie-)verplichtingen
- het minimaliseren van het beslag op publieke middelen en het tegengaan van kapitaalverlies
- integraliteit/ multifunctionaliteit
- de maatschappelijke acceptatie
- de termijn waarop tot uitvoering kan worden gekomen
- de mate van flexibiliteit.

Hieraan zouden nog kunnen worden toegevoegd:

- de aanwezigheid van een multiplier dan wel het voorkomen van 'verdamping'
- inzet van ruilgronden en/of koop en verkoop van gronden
- het herijkte natuurbeleid (dat gelijktijdig met het programma Nieuwe natuur vorm krijgt en dus nog niet op voorhand geheel is uitgekristalliseerd)
- massa/schaal.

De komende tijd zal deze serie criteria worden gebundeld tot een overzichtelijke set criteria.

Als alle projectideeën op 1 juli 2014 zijn ingediend, kan de provincie de zomer benutten om de ingediende ideeën langs de gezamenlijk ontwikkelde meetlat te leggen en te scoren. Dit resulteert in een rangorde van projectideeën. Deze rangorde wordt vervolgens aan Provinciale Staten voorgelegd, die de scores beoordelen en besluiten of er aanleiding is om van de rangorde af te wijken. Op deze wijze kan na het zomerreces een besluit worden genomen welke projecten voor realisatie in aanmerking komen. Deze realisatie kan in het vierde kwartaal van 2014 starten, waarmee het

Mededeling

Bladnummer

4

Documentnummer

1493178

moratorium eindigt. Er zullen vermoedelijk projecten zijn die snel uitgevoerd kunnen worden ('quick wins') en projecten waarvan de voorbereiding nog een aantal jaren in beslag zal nemen. Dit onderscheid geeft wellicht tijd om te monitoren en te evalueren. Nog uitgewerkt moet worden hoe de afspraken over de te realiseren projecten worden vastgelegd (bv. binnen uiterlijk tien jaren gerealiseerd zijn.)

Beheer

Het beheer van de aangekochte agrarische objecten zal ten eerste gericht zijn op het behoud van de waarde, waarbij tegelijkertijd met de generering van inkomsten uit verpachting van gronden en gebouwen zoveel mogelijk schadebeperkend wordt gehandeld. Met de inkomsten uit de verpachting van gronden en gebouwen wordt ervan uitgegaan dat minimaal de te maken kosten worden gedekt uit de inkomsten. Ingezet wordt op langjarige afspraken met terreinbeheerders om tot een gezamenlijk en eenduidig beleid te komen, bij voorkeur uit te voeren door een gezamenlijk aan te stellen rentmeester. Tevens wordt erop ingezet om met de terreinbeheerders afspraken te maken over de inzet van de pachtopbrengsten ten behoeve van het proces. Naar verwachting worden binnen een termijn van circa vijf jaar alle reeds aangepane compensatieopgaven gerealiseerd. Duidelijkheid over het te voeren beheer dient daarbij om rust terug te krijgen in het gebied.

Grondbeleid

Binnen de periode van het van kracht zijn van het ingestelde moratorium zullen geen agrarische gronden worden verkocht. Er zou alleen een uitzondering gemaakt kunnen worden voor gronden en gebouwen waarvan bij voorbaat duidelijk is dat deze niet betrokken gaan worden bij de ontwikkeling van de nieuwe natuuropgaven of bij de realisatie van de natuurcompensatieopgave. Verkoop komt dan alleen aan de orde indien vanuit waardebehoud en kostenontwikkeling van beheer verkoop een gunstiger financieel perspectief biedt dan het in eigendom en eigen beheer behouden. In geval van verkoop worden de bestaande verplichtingen uiteraard gerespecteerd, bijvoorbeeld indien sprake is van een terugkooprecht van de voormalige eigenaar. Indien geen sprake is van juridische verplichtingen zal als uitgangspunt gelden dat de verkoop van gronden en gebouwen op een transparante wijze en zo mogelijk met een openbare procedure zal plaatsvinden. Het college wil de schadeloosstelling afbouwend meewegen bij eventuele verkoop. Onderzocht zal worden hoe deze weging ingezet kan worden.

Natuurcompensatie opgave

De provincie heeft een compensatie verplichting van ruim 365,5 hectare. Ondanks het besluit om geen verbinding te realiseren tussen de Oostvaardersplassen en het Horsterwold is de provincie op grond van gesloten overeenkomsten (privaat- en publiekrechtelijk) en reeds ontvangen vergoedingen gehouden om een oppervlakte van 365,5 hectare aan compensatie opgaven te realiseren.

De totale natuurcompensatie opgave van 365,5 hectare bestaat uit:

1. 115 hectare kiekendief foerageergebied
2. 182 hectare bos en
3. 68,5 hectare moerasgebied

Op basis van de huidige eigendommen kan een zo doelmatig mogelijke beeld uitgewerkt en vastgelegd worden op de kaart (doelmatig vanuit zowel aanleg en beheer van het bos als vanuit landbouwkundige functie van de gebieden daaromheen). Aan de hand van dit ontwerp kan vervolgens voorlichting worden gegeven aan de betrokken gebiedspartijen en kunnen op grond van te honoreren bezwaren correcties worden aangebracht danwel een nieuwe kaart gemaakt met een degelijke financiële onderbouwing.

Mededeling

Bladnummer

5

Documentnummer

1493178

Het vervolg

De hiervoor geschetste beoogde werkwijze voor het programma Nieuwe Natuur in Flevoland bespreek ik de komende weken met de gemeenten Almere, Zeewolde, Lelystad, Dronten en Noordoostpolder, met de terreinbeherende organisatie Flevolandschap, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten en met de LTO. In deze gesprekken wordt geprobeerd draagvlak voor deze werkwijze te verkrijgen. Vervolgens wordt het Plan van Aanpak uitgewerkt, waarin naast de hiervoor beschreven onderwerpen ook aandacht zal worden besteed aan de afronding van lopende verplichtingen, financiële en juridische aspecten en de communicatiestrategie.

Ter inzage in de leeskamer

-

Verdere informatie

-